

God undervisning og dannelse i en digital tidsalder

- vanskeligheder, muligheder
og perspektiver

August 2016

Michael Paulsen

Lektor i pædagogik, Syddansk Universitet

Twitter: @Forskemp

www.michaelpaulsen.dk

Agenda

A. Oplæg (45 min). Hvordan skabe god **undervisning** og arbejde med **dannelse** i en digital tidsalder?

I. Hvilke vanskeligheder?

II. Hvilke muligheder?

III. Hvilke perspektiver?

B. Gruppearbejde (40 min). Hvordan skabe god undervisning og arbejde med dannelse på VUC Aarhus?

C. Plenum (25 min.). Diskussion

2 grunde

Man bør forholde sig til digitale medier i undervisningen af 2 gode grunde

- 1) For undervisningens skyld
- 2) For at hjælpe eleverne med at blive digitalt dannede

Begrebsafklaringer

- Undervisning: lærer-elev-interaktion
- Dannelse: komme godt på vej i verden (blive medbestemmende, blive menneske)
- Almen dannelse: “komme godt på vej sammen” på måder der (også) gavner menneskeheden og planeten som sådan (dvs. almenvellet)*

* Hvis *alle* mennesker (fordi alle bør være lige, alle er født med fornuft) skal være med til at styre/bestemme samfundet inkl. egen tilværelse, så må alle (ikke blot kongen) blive vidende + ikke blot tænke på eget bedste, men på det alment bedste.

- Digital dannelse: komme godt på vej i verden *idag* (ifht. digitale trusler og muligheder)

Almen dannelse (Klafki)

Digital dannelse

1. Elever skal ikke blot *tilpasses* til eksisterende samfund, men hjælpes til at kunne og ville *forbedre* samfundet

1. Eleverne skal ikke blot lære digitale færdigheder, men dannes til at kunne og ville forbedre det digitale samfund (=> dannelse = kollektiv handlekraft)

2. Evnerne selvbestemmelse, medbestemmelse og solidaritetsevne skal kultiveres (myndighed)

2. Eleverne skal hjælpes til at blive selvbestemmende, medbestemmende og solidariske ift. medievalg og -brug og den samlede situation de er en del af (kvalificering)

3. Alle skal tilbydes chancen for dannelse - og chanceulighed bør bekæmpes.

3. Eleverne skal hjælpes til at deltage, opbygge gode læringsnetværk og udvide horisonten via digitale medier (dannelsespersoner, flerstemmigt klasserum)

4. Elever skal lære at tænke og handle alment gennem arbejde med epokale nøgleproblemer - fred, miljø, medier..

4. Eleverne skal arbejde med medierne som epokalt nøgleproblem og herved forme en mediekritisk bevidsthed

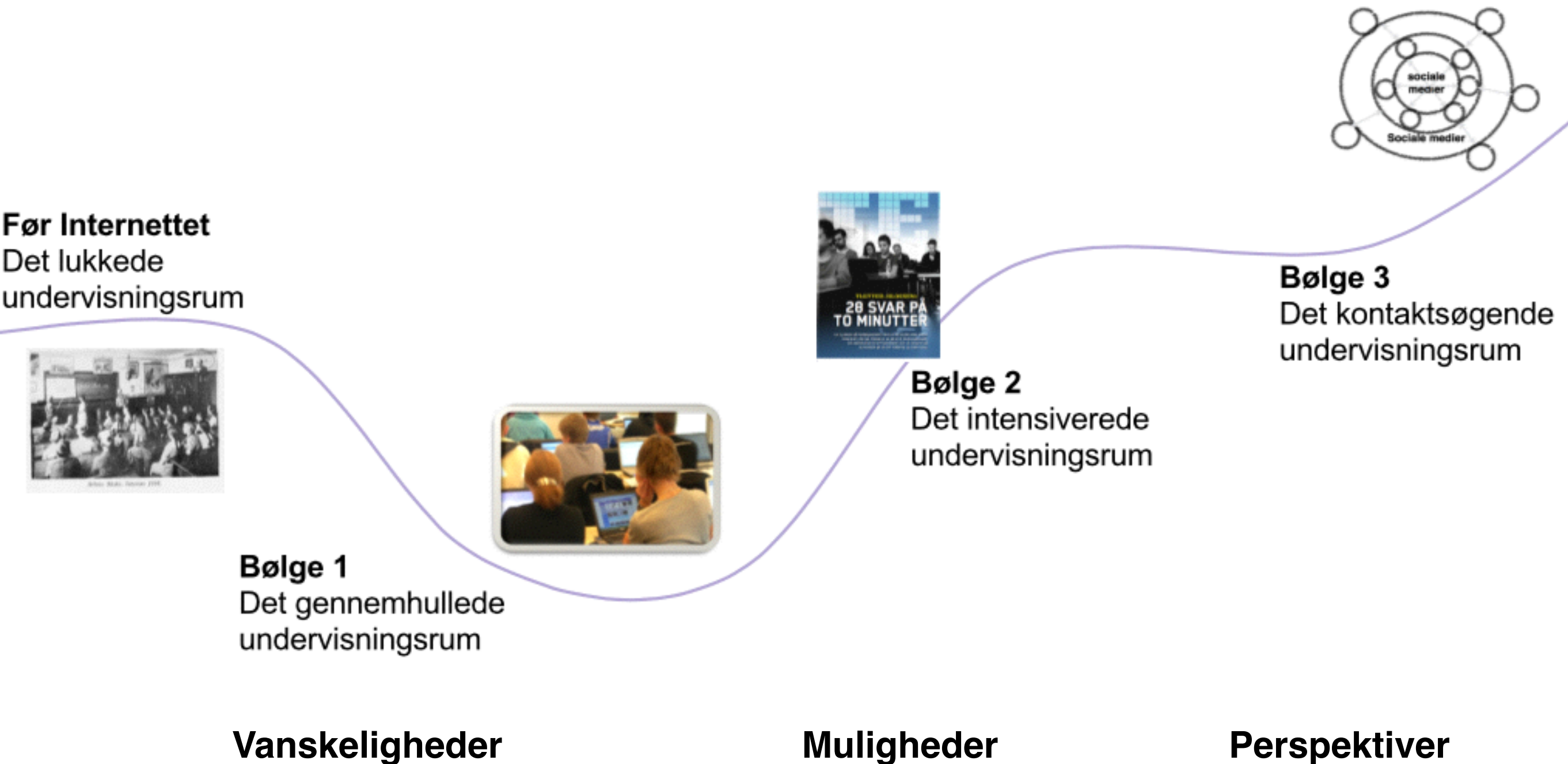
5. Der bør ske en så alsidig udvikling af menneskets evner og interesser som mulig.

5. Eleverne skal lære at arbejde med medier på mange måder i relation til forskellige dele af Internettet - komme vidt omkring, mange udtryksformer og ny vidensdeling

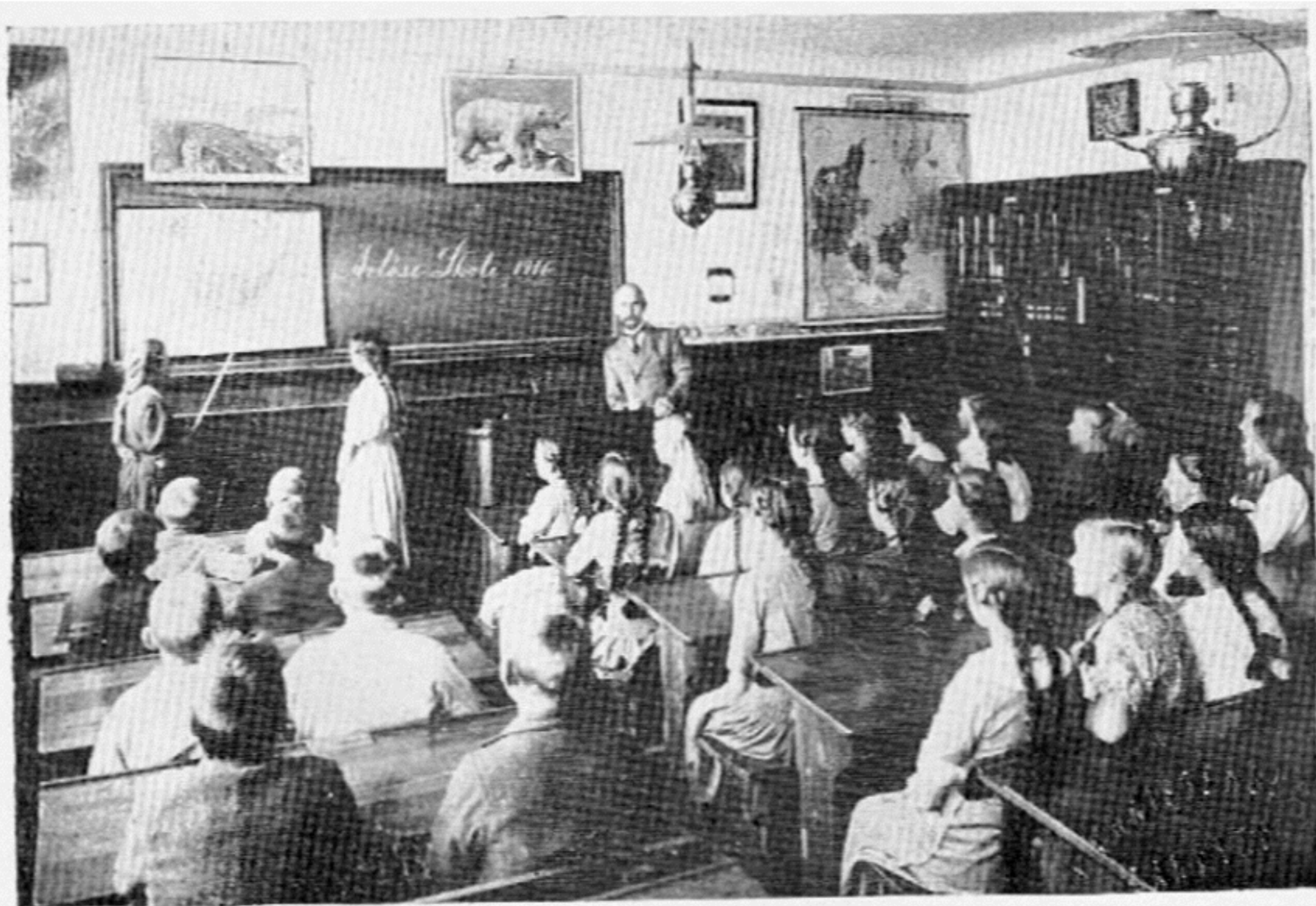
6. Den almene dannelse skal *indbefatte* instrumentelle færdigheder og dyder, i arbejdet med gode formål.

6. Eleverne skal *som en del af* arbejdet med at blive digitalt dannede lære at lave en wiki, lære at multiplekse, lære at koncentrere sig osv.

Plot

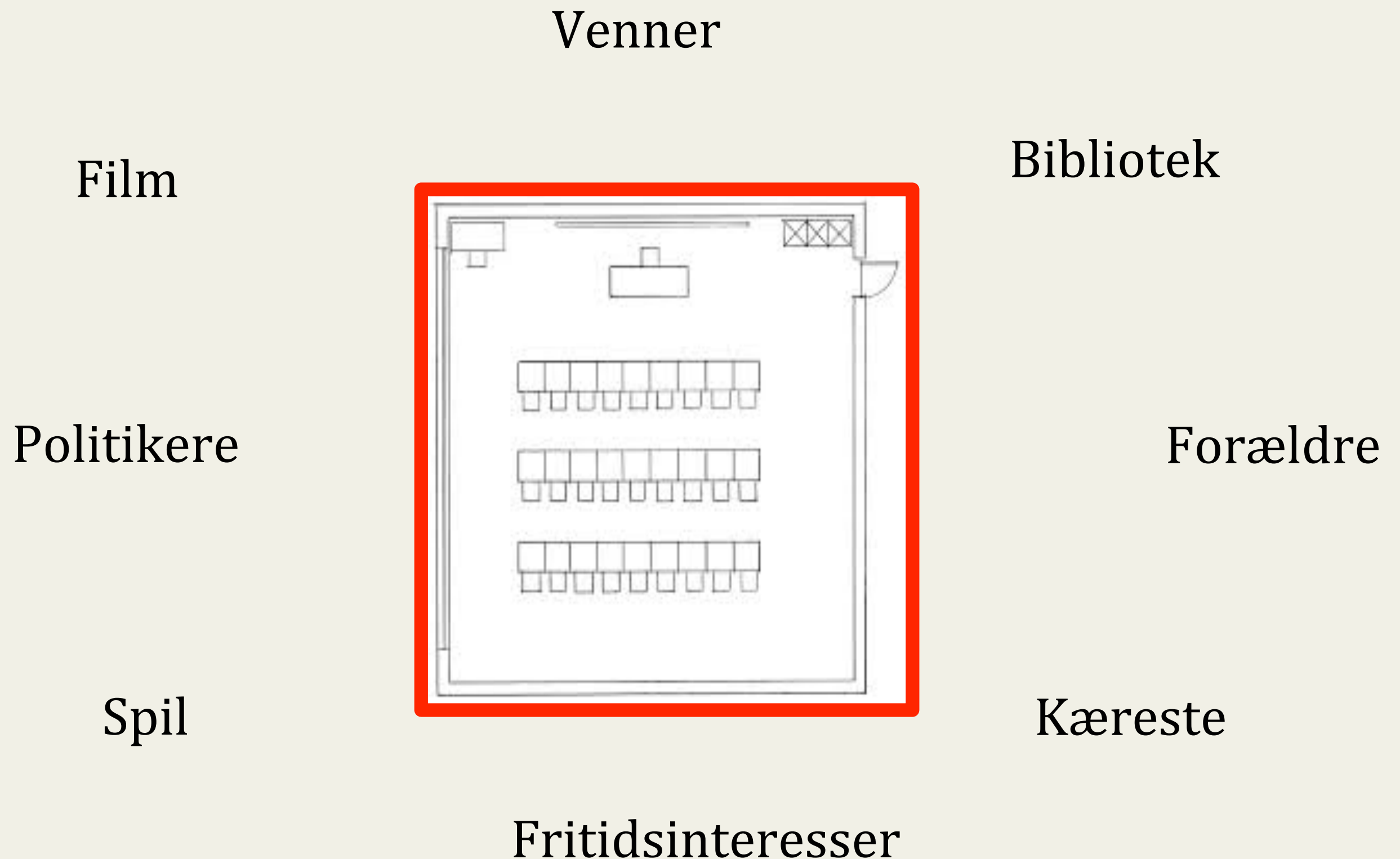

Det lukkede ekkorum

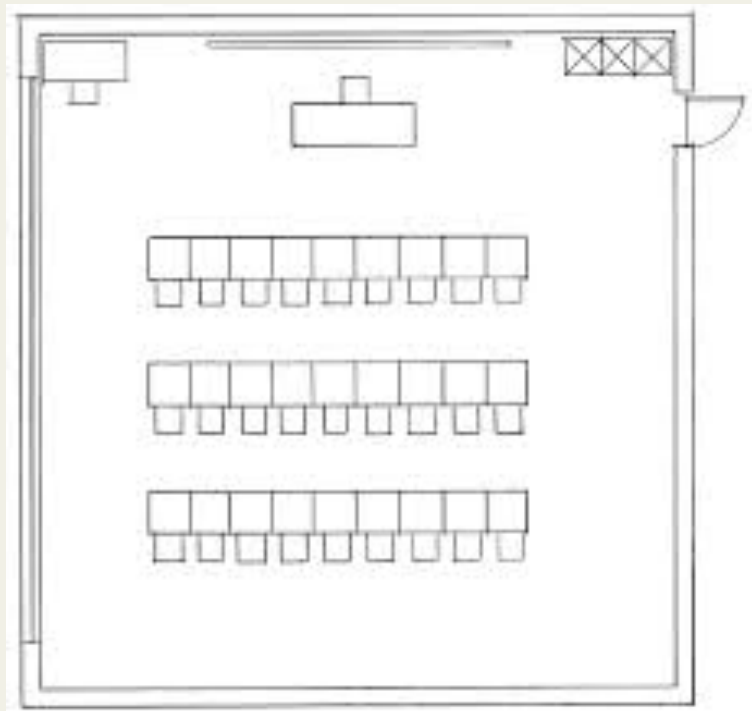
Arlose Skole: Interior 1916.

Skolestuen med tæt membran: situationen før de digitale medier

To determinanter for dannelse

- Skarpt skel mellem undervisningsfællesskabet og læringsnetværk → chanceulighed og negativ social arv
- Medier: bogen, tavlen og senere også analoge elektroniske medier som båndoptager og film

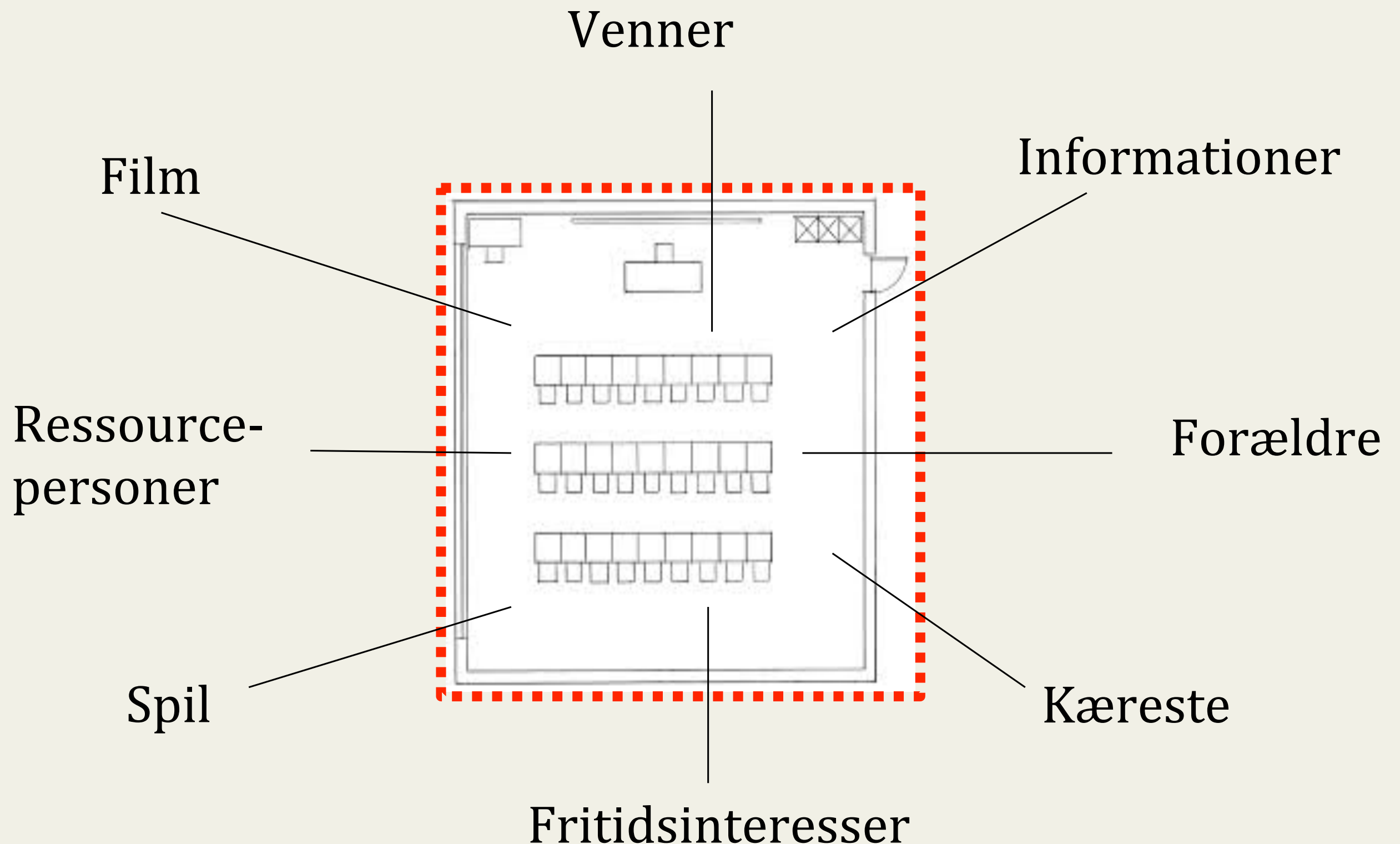

Virkeligheden uden for skolen

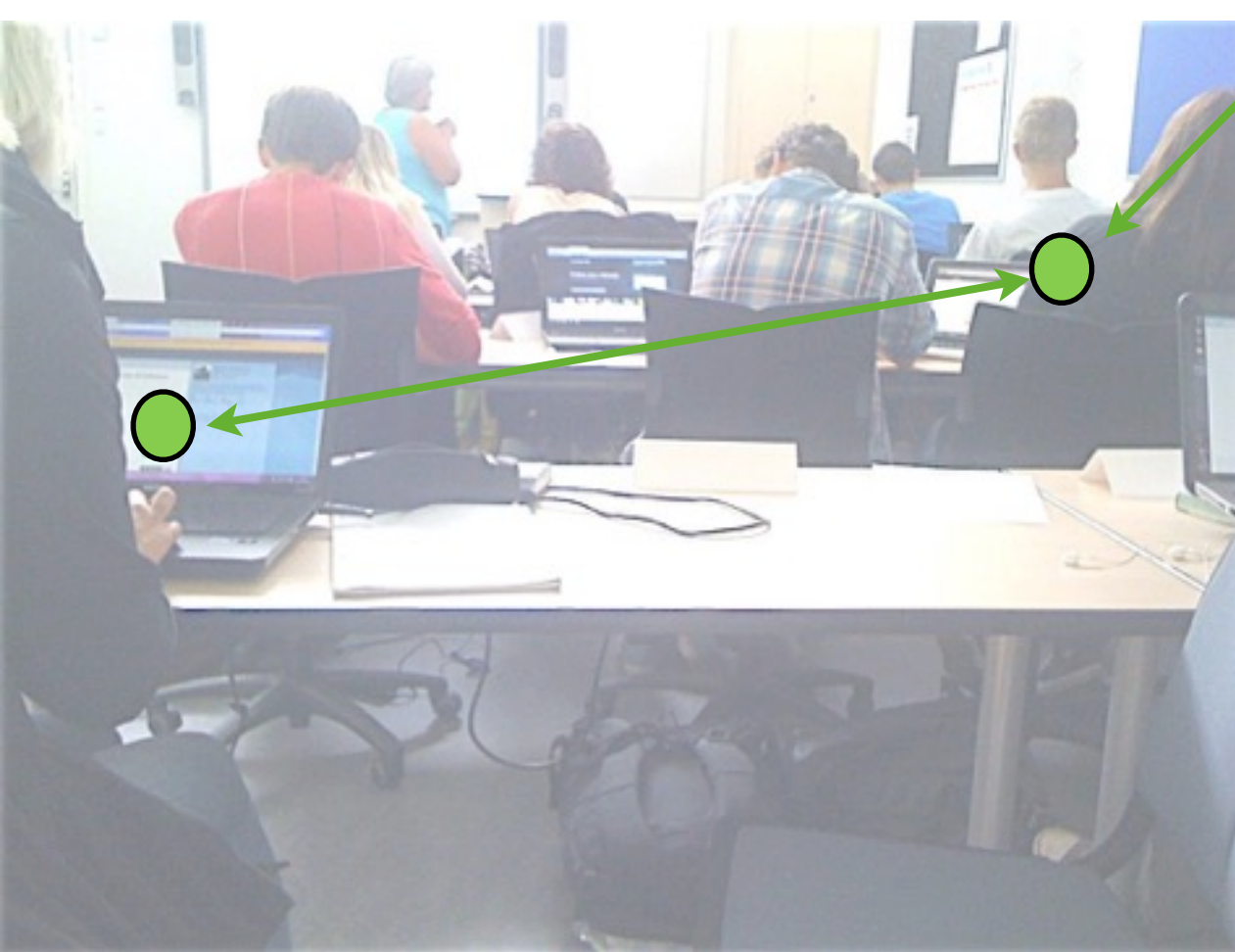
Elevens læringsnetværk:
hjemmet, nære venner

Del I: Vanskeligheder

Skolestuen med porøs membran grundet digitale medier og trådløse netværk

Vanskelighed #1

- Gennemhulning
- Cocktail party effekt
- 100l papirkugler i timen
- Af-individualisering
- Usikkert undervisningsrum

Vanskelighed #2

- Umiddelbart afhængighedsproblem
- Men: i så fald er et flertal afhængige..
- Alternativ forklaring: manglende social normativ regulering + utilstrækkelige måder at leve i det nye ekstra hybridiserede tilstedeværelsespres

Vanskelighed #3

- Opmærksomhedsstrid - hvem kaprer eleven mest effektivt?
- Sociale medier som opfangelsesapparater
- InterPELLering - teknisk, socialt, personligt
- Undervisningens magt som opfangelsesapparat svækkes

Vanskelighed #4

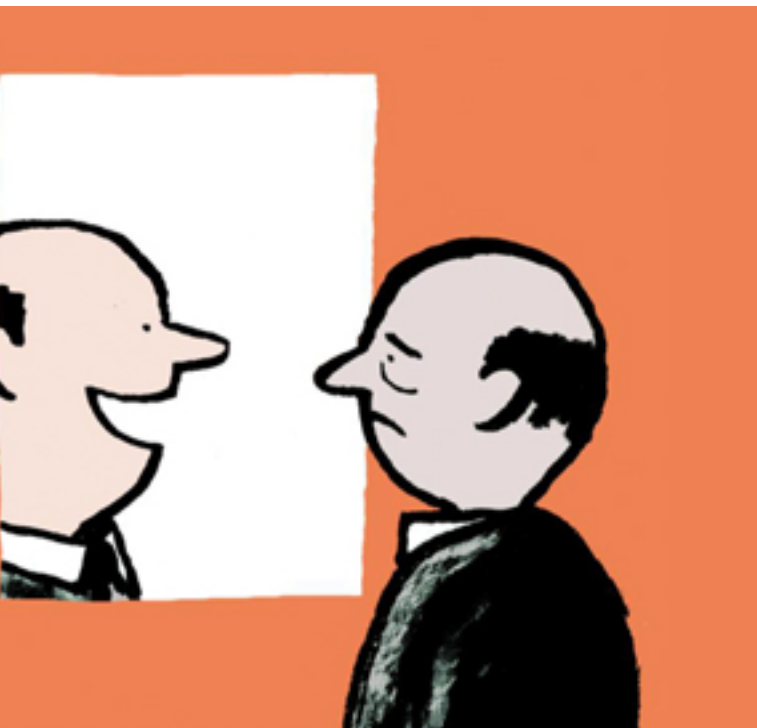
- Falsk ungdomsbevidsthed som “indre årsag”
- Multitasking som fjer man smykker sig med

Vanskelighed #5

Ineffektive skoleautomatreaktioner

- *Forbudsstrategi*
 - Skader lærer-elev forholdet
 - Konflikter i lærerkulten
 - Polariserer elevkulturen: snyd og paternalisme
 - Virker ikke, hverken teknisk eller socialt
 - Forhindrer digital dannelse
- *Ligegyldighedstrategi / “ansvar for egen mediebrug”*
 - Forstærker dårlig klasserumskultur
 - Især fagligt svage elever bliver tabt i mediestormen
 - Forhindrer digital dannelse

God undervisning og dannelse i den digitale tidsalder - trin I

God undervisning

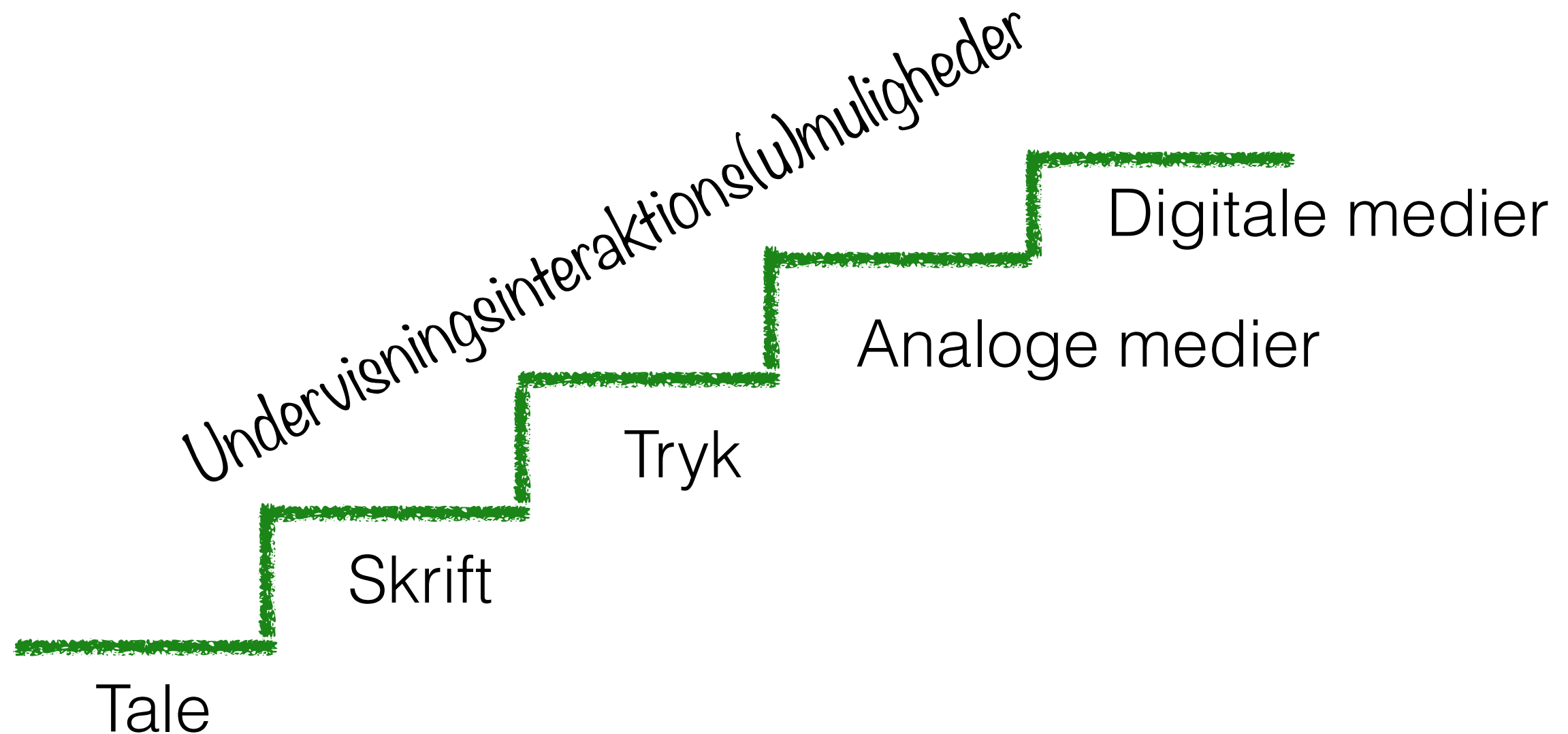
- Undgå forbud og ligegyldighed
- Genskab undervisningsopmærksomheden

Digital dannelse

- Undgå forbud og ligegyldighed
- Hjælp kursisterne med at forstå og takle vanskelighederne i fællesskab

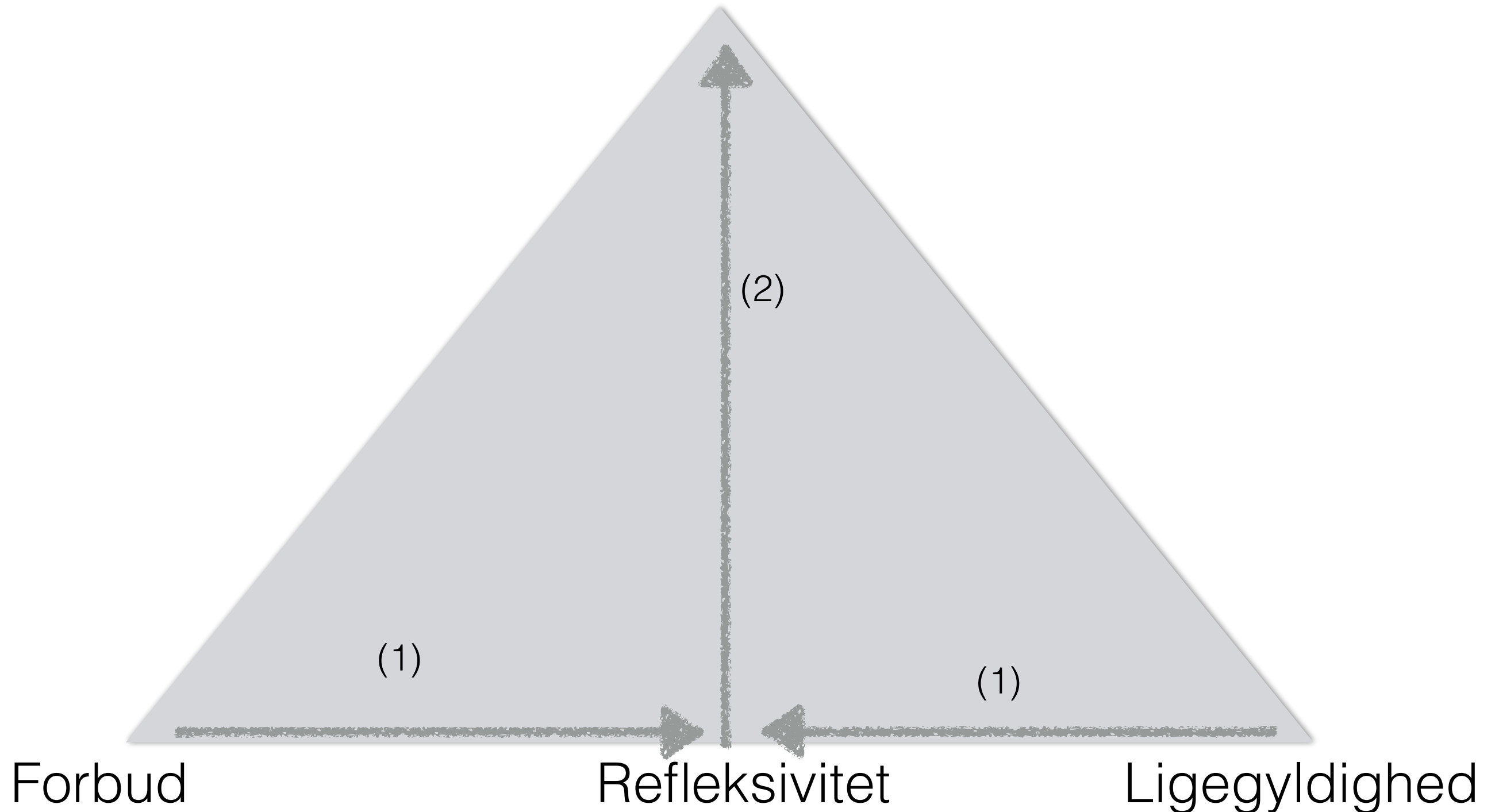
Del II: Muligheder

Nye (u)muligheder

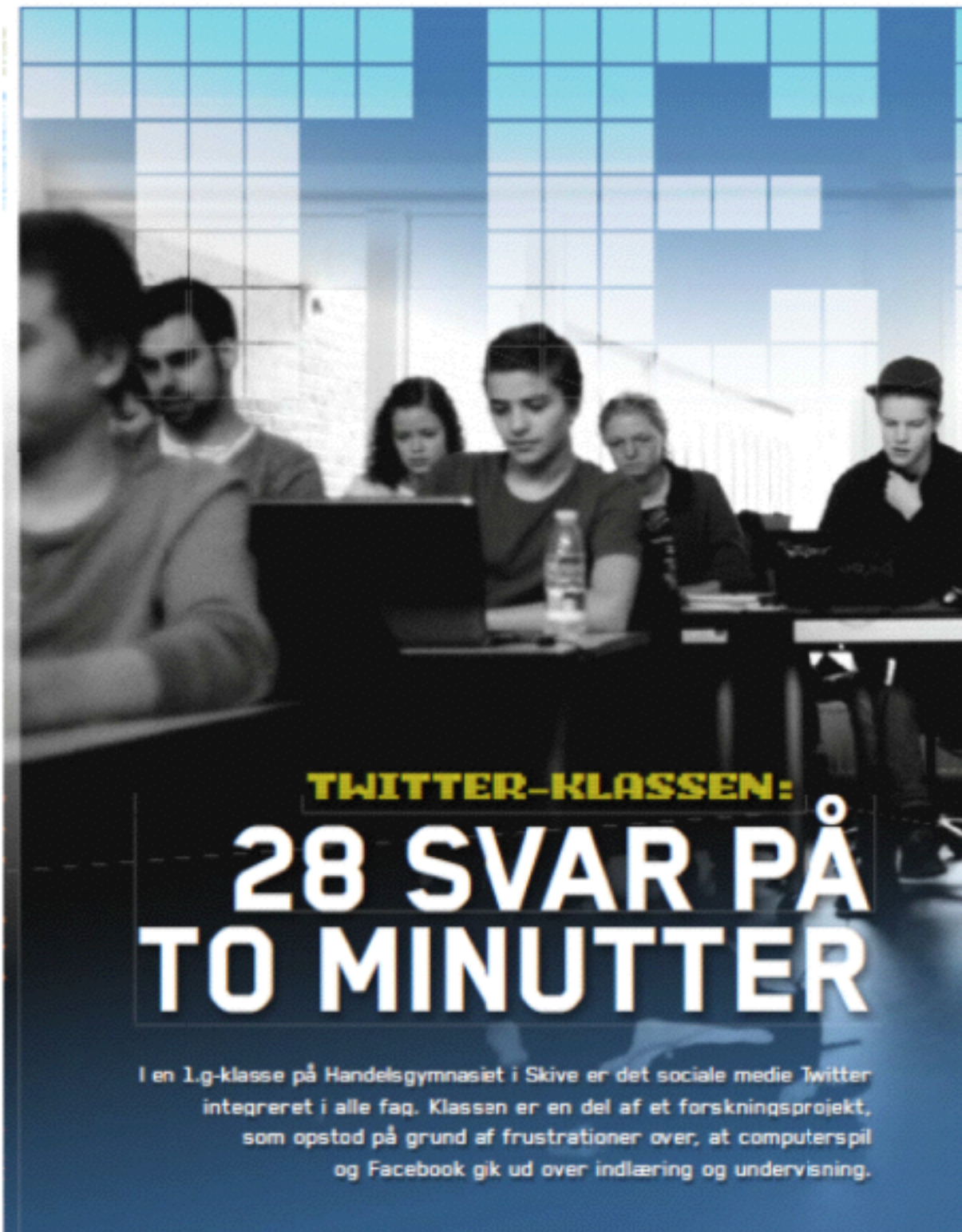
It-didaktik og dannelse

Inddragelse af
sociale medier

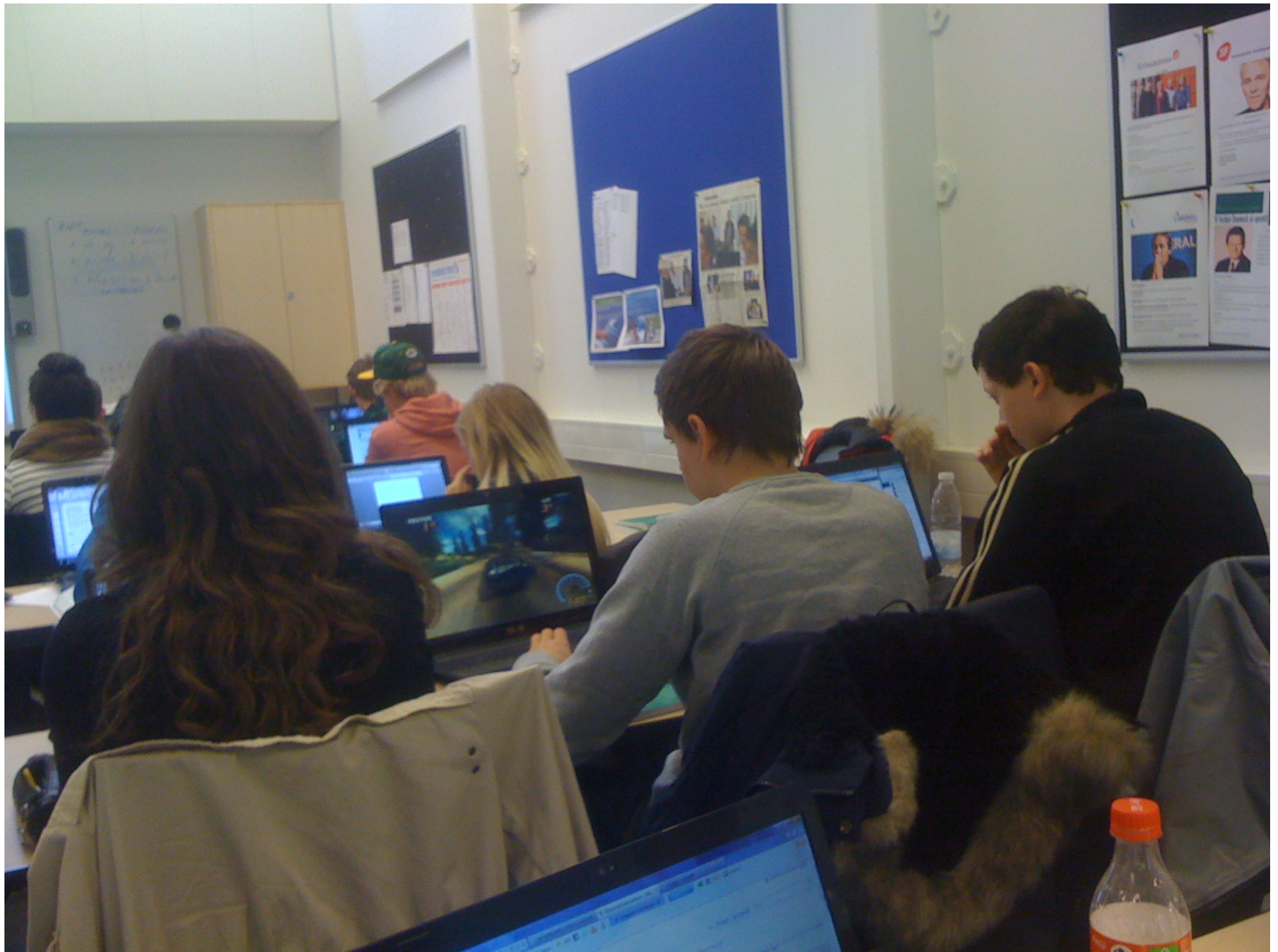
Ex 1: Nye deltagelsesformer gennem mikroblogging

smee.dk

- Alle bliver aktivt bidragende
- Indgangsbillet til mundtligt tilbageholdende
- Brainstorm og input kan deles
- Bidrag kan gemmes
- Link til kilder kan diskuteres
- Bedre hukommelse, når der skrives
- Sproglig formåen trænes
- Opmærksomhed fastholdes

socialemedieriskolen.wordpress.com

Ex 2. Online-dokumenter: feedback og feedforward undervejs i læringsproces

Det gamle ekko-rum

Eleven læser X i en lærebog (lektie)
Lærer forklarer X i dialog med elever
Lærer skriver X på tavle
Elever skriver X i hæfter
(Elever øver sig på X i grupper, holder oplæg om X, opsamling)
Elever skriver X i aflevering (eksamen)
Lærer retter aflevering (bedømmer)

Feedback sker til sidst, hvor der ikke læres mere

Det nye transformer-rum

Lærebog
Arbejds-
spørgsmål
Aflevering
Noter
**Fælles delt
online
dokument**
- alle elever
og lærere
rettet i det
samtidigt
Tavle
Gruppearbejde

Feedback og feedforward sker i den (kon)tekst, hvor der læres

Digitale dannelsesfelter

Indtryk

Problemer: fx kildekritik

Kompetence: at kunne finde, bearbejde og vurdere information fra nettet på kvalificeret vis

fx: wiki

Udtryk

Problemer: fx opnå feedback

Kompetence: at kunne udtrykke sig fagligt kompetent via nye digitale medier

fx: podcast

Refleksivitet

Problemer: fx: opmærksomhed

Kompetence: at kunne reflektere over, hvordan medierne kan bruges godt og med omtanke

fx: multitasking-test

Deltagelse

Problemer: fx demokrati

Kompetence: at kunne deltage lærende og fagligt bidragende i undervisningen og samfundet via de nye medier

fx: mikroblogging

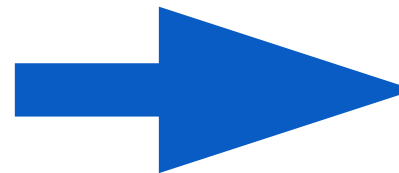
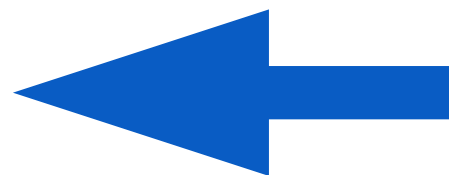
Helhedsorientering

- **Vidde: digitale evner er ikke én-dimensionelle**
- **Progression - mange trin, igen og igen, fx deltagelse**
- **Det digitale skal anskues sammen med alle andre medier - multimodal dannelse**
- **Eksempel fra Randers HF og VUC: lav film med og til Randers Regnskov - digital deltagelse - refleksivitet - udtryk - indtryk**

Men.. Ex: forbud mod at dele information og viden?

Netværk, hvor
lukket
vidensdeling
(snyd) for at
slippe uden om
faglige krav

Netværk, hvor
lukket
vidensdeling
(usolidarisk) for at
indløse faglige
krav

God undervisning og dannelse i den digitale tidsalder - trin II

God undervisning

- Udnyt de nye interaktionsmuligheder
- Skab bedre deltagelse
- Indret undervisningen efter det nye mediemiljø

Digital dannelse

- Alsidig it-brug - “kom hele vejen rundt”
- Hjælp kursisterne med at blive gode deltagere i den nye digitale virkelighed - på gode måder, fx demokratisk
- Arbejd med nye vidensformer

Del III: Perspektiver

Lærerens dannende rolle: bibringe andetheder

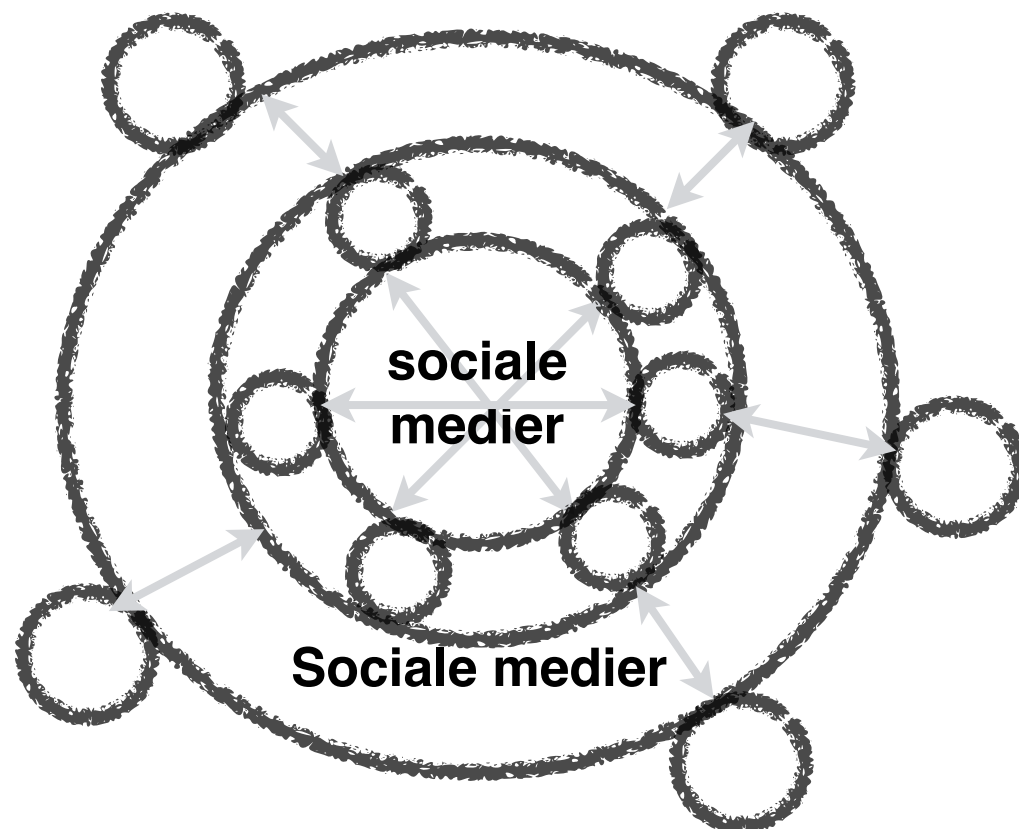
Undervisningsfællesskab Læringsnetværk

Grunde til at kultivere “ind og ud” relationer:

A) Bryde ekkorummet -
udvidet perspektiv -
andetheder

B) Bryde negativ social arv -
hjælpe især de fagligt svage
elever med at opbygge
læringsnetværk

C) Virkelighedsdannende
undervisning

- Relation 1: <- information
- Relation 2: -> formidling
- Relation 3: <-> interaktion

Eksempler

- Forfatteren
- Tv-programmet (#sikkeenfest)
- Større skriftlig opgave
- Kildekritisk søgning
- Virtuel lektiecafe
- Venskabsklasser
- Virksomhedsbesøg
- Politikerne
- Onlinespil
- ...

Gruppen "den tredje bølge" på Facebook

Tweets med lyrikeren:

Matthias Sundroos: Spørgsmål: I digtet Korsør, hvad symboliserer det røde rum

Kasper Anthoni: Det røde rum skal læses i overført betydning. Varme, omsorg, tryghed

Frederik Thomsen: Hentyder du til en tidligere kæreste, er den skrevet efter en virkelig hændelse?

Kasper Anthoni: Digtet er skrevet på baggrund af en virkelig hændelse, et rigtig møde - men ikke med en kæreste

Elev om online-debat med to politikere:

"Det var virkelig fedt, anderledes, spændende og egentlig meget fagligt motiverende at være i direkte kontakt med to politikere"

God undervisning og dannelse i den digitale tidsalder - trin III

God undervisning

- Brug Internettet til at bidrage undervisningen med andetheder udefra
- Skaber større engagement, autencitet, flere nuancer, virkelighedsnær undervisning

Digital dannelse

- Mødet med andetheder har en alment dannende effekt - ens horisont udvides (ekkorummet brydes) og man bliver måske bedre til at arbejde sammen med de som er anderledes end én selv.
- Hjælp kursisterne med at opbygge gode læringsnetværk - kan bryde den negative sociale arv mv.
- Gennem interaktion med omverden, hjælpes kursisterne til at blive subjekter i verden, ikke blot passive modtagere.

Gruppearbejde: god undervisning og dannelse i den digitale tidsalder på VUC Aarhus (40 min.)

Spørgsmål 1. Hvad kan vi gøre i undervisningen / på skoleniveau for at styrke kursisternes **digitale dannelse**? (overvej på alle tre trin - og foreslå, hvad der bør gøres, som samtidig virker realistisk i det kommende skoleår)

Spørgsmål 2: Hvad kan vi gøre som lærere og ledere af klasserummet for at skabe et godt **undervisningsfællesskab** i det nye mediemiljø? Og hvordan kan vi som skole / ledelse understøtte dette initiativ og klæde lærerne på til at kunne tage den lederrolle i undervisningen? (overvej igen alle tre trin - og foreslå, hvad der bør gøres, som samtidig virker realistisk i det kommende skoleår).

Skriv gruppens svar løbende ind i følgende google dokument, som efterfølgende diskuteres i plenum:

kortlink.dk/ms44

Enig - uenig ? !

